

POTOPA

Napisał: HENRYK SIENKIEWICZ Velký historický román

On — velký hejtman litovský, místo aby šel do boje, aby otěmě zasvětil poslední krupě krve, místo aby své naplnil oblíbením jako Leonidas a Themistokles, místo aby zastavil poslední kontuž jako Sapiha spojil se s jedním z nepřátel a proti matce, proti vlastnímu pánu pozvedl svatokrádežnou ruku a zbrotil ji krví blázna, drahocecnou... On to všechno učinil a nyní jest netoliko na pokraji hanby, ale také na pokraji života, Súčtován je blízce, tam na onom světě... Co ho tam čeká?... Když přes hrady došla zpráva, o obležení Čenstochovy — Radziwiłł — kalwinista — ublékl se, a strach už nevyšel z jeho duše, neboť právě v tu chvíli poprvé po století ony tajemné vlny, které vyvěly, aby pohltily Švédů i jeho útok Švédů zlá se mu býti nikoli nájezdem, ale svatokrádežným, po níž následovatí musí trest. Poprvé spadla mu rouska s očí, uzel proměněnou tvář otěmě, nikoli už matky, ale trestající královy. Všichni, kdož ji zastali věru a sloužili jí z celého srdce, z celé duše, stoupali do výše a stále rostli, kdo proti ní hřešil — klesal. A přece ještě na počátku výpravy z Kejdan na Podlesk byl pln naděje, Sapiha, nepřírovnatelně horský vůdce ho ovšem porazil, zbytky praporů ho opustily, leč těšil se myšlenkou, že každou chvíli mu přijde na pomoc Bohuslav, Doufal, že přiletí ten mladý orlík radziwiłłovský v čele praských, literánských zástupů, kteréž ve stopě litovských praporů k papežením nepřejdou, a pak zmíř Sapiha ve dvou dnech, potrojn jeho síly, potrojn konfederaty a položí se na mrtvole Litvy jako dva lvi na mrtvé lani a pouhým rykem zastraší ty, kdo by jim ji chtěli vyrvat. Leč čas plynul a Janušovy síly mizely, i cizozemské regimenty přecházely k Sapihovi; plynuly dny a týdny, měsíce a Bohuslav nepřicházel. Konečně nadešlo obležení Tykotina. Švédové, jejich hrstka při Janušovi zůstala, bránili se rekovec, neboť poskvrnivše se strašným a krutenstvím, věděli, že poddáním se nejdou mstíve ruce Litvům. Na počátku obležení měl kníže ještě naději, že mu v poslední chvíli sám král švédský snad přijde na pomoc, nebo pan Koniepski, který v čele šesti tisíců mužů komunní jízdy při Karlu Gustavovi stál. Leč marně očekával, Nikdo na něho nemyslí, nikdo mu na pomoc nepřicházel. — Bohuslave! Bohuslave! opakoval kníže, chode po komnatách tykotinských — jestli bratrovce nechee zachrániti, zachraň alespoň Radziwiłla!... Konečně v největším zoufalství učinil krok, proti němuž se dlouho bouřila jeho pšcha: prosil o záchrany knížete Michala z Násavě. List jeho však cestou zachytil: lidé knížete Sapiha, a vojvoda vltovský poslal Janušovi místa odpovédí list knížete Michala, který před týdnem obdržel. Januš nalezl v něm tato slova: "Jestize by vás, milostivého pána mého, došly zprávy, že já při buzněmu, knížeti vojvodovi vltenskmu napomoc jiti zamýšlím, tedy neručte, milostivý pane můj věřiti, neboť já toliko s těmi sto jím, ve kterých věřím, kteří při otěmě a při pánu našem vytrvali a hývalou svobodu Republiky obnoviti touží. Toliko na mně nespátíte, abych zrádcem se před spravedlivým trestem měl chrániti. Bohuslav také nepřijde, neboť, jak slyším, kurfirst na sebe myslí a nechee síly své rozzlobovati, a co se týká Koniepského, ten ledu k vdově na námluvy pájde. A je mu na ruku, aby kníže co nejdříve sbořel — nebo jen tak bude vdovou ta, o kterou mu jde." Tento list, Sapihovi poslaný, odhalil nešťastnému Janušovi zbytek naděje, i nezbývalo mu nic, než čekati, až by se naplnil osud jeho. Obležení chýliho se ku konci. Dnu se sehyloval k západu, kníže boel v rohové slni v západní části zámku. Na ohromném krbu hořela celá polena smelnatá a vrhala živý přívět na bílé, dosti

klidně, potom zlehka se pozvedl, zvolna se mu oči rozšířovaly, zřetelně se mu leskly. Uvedl; chvíli si držel hlavu rukama a náhle vykřiknul jako šílený: — Bohuslave! Bohuslave! Bohuslave! — Charlamp vyběhl z komnaty. Zámek se chvěl a hukotem děl. Náhle se ozval křik několika tisíců hlasů, potom zatřáso osi ohromnou silou stěnami, až se uhlí vysypalo z krbu na podlahu, a zároveň vpadl Charlamp do komnaty. — Sapihovi lidé vyhodili brám přachem! vykřiknul, Švédové u tekli do věže. Nepřítel je zde! vaše knížecí milosti! Další slova mrela na rtech, Radziwiłł seděl na pohovce s očima vytrstěnými, otevřenými ústy lupal po vzduchu, zuby měl vyceřené, rukama rval polokvnu, na které seděl, a pohliže se polekán do pozadí komnaty, křičel, si spíše chřeel: — To Radziwiłłovskí... Já ne! — Pomoz! Co chcete? Vezměte tu kořum!... To Radziwiłłovskí, Pomozte, lidé! Ježíši! Ježíši! Maria! To byla poslední slova Radziwiłłova. Pak se ho zmočila strašná škrtavka, oči ještě více a hrozněji vytrstěly, napřimil se a zůstal ležet bez hnutí. — Skonal! řekl medík. — Marji vzýval! slyšeli jste? a byl kalvín — ozvala se paní Jakšmovicova. — Přidejte na oheň, řekl Charlamp pážatům. Sám pak přiblížil se k mrtvole zatlačil mu oči, potom sejmul z paneře pozlacený obraz Bohorodičky, který nosil na řetízku, a skříživ Radziwiłłovi ruce na prsou vložil mu ho mezi prsty. Světlo z krbu odráželo se od zlaté podoby obrazu, a onen odlesk padl na mrtvou tvář vojvody, jež pak se zdála býti úplně klidnou — jak nebyla nikdy. Charlamp usedl vedle mrtvoly a opřel lokty o kolena, ukryl obličej v dlaních. Náhle stalo se něco strašného. — Jako bleskem rozšířila se veliká jasnoet, zdálo se, že se celý svět vznítí a zároveň rozlehl se takový hukot, jako by se propadala půda pod zámkem. Zachvěly se stěny ve stropě vznikly po strašném třesení trhliny, okna vpadla, skříž rozrazilo se na tisíců střípu. A právě nyní otvory oken hnaly vtrchmače sněhu a temné skučel v koutech komnaty. Všichni lidé, kteří byli v komnatě u mrtvoly knížete, padli tvarem na zem a oněměli strachem. Charlamp zvedl se první a ihned pohlédl na mrtvolu knížete; ale ta ležela rovně a klidně, jenom zlatý obrazek se mu v rukou trochu nachýlil. Charlamp z hluboka si oddechl. Prve byl jist tím, že směrka sata mu se vedrala do komnaty pro tělo knížete. — Slovo tělem učiněno jest! — řekl, Švédové asi přachem vyhodili věž i sebe. Leč z venčí nebylo slyšeti žádných hlasů. Patrně stálo Sapihovo vojsko v němém obdivu, anebo v obavě, že celý zámek jest podmi nován a že prach opát jinde vybuchne. — Přihod'te na oheň — řekl Charlamp pážatům. A opět rozjasnila se komnata mihotavým světlem. Vůkol byly hrobové ticho, jenom oheň svyěl jenom vitr vyl a huat stále větší spousty sněhu okenními otvory do komnaty. Konečně zazněla venku směsice hlasů, pak bylo slyšeti finčení o struh, dupot četných kroků, dvě komnaty se rozevřely dokořán a vojáci vpadli do vnitř. Zaxvítěly vytasené šavle, a stále více postav rytířských v plné zbroji tlačilo se dveřmi. Mnozí měli svítilny a svítilni si jimi, ač v komnatě bylo světlo od ohně. Konečně vystoupil do popředí malý rytíř, vícec oděn v kalenábroyi a vykřikl: — Kde je vojvoda vltenský? — Zde! řekl Charlamp, ukazuje na tělo, ležící na pohovce. Pan Volodyjovskí se podíval a řekl: — Nežije! — Nežije! nežije! šlo od úst k ústům. Nežije, zádech, zaprodance! — Tak jest — řekl Charlamp zachmuřené. Ale jestli se opavážete tělo jeho na šavlich rozestiti, neuznámte dobře, neboť před skouňahu vzýval Nejsvětější Pannu a obraz,

drží v ruce! Slova ta zapůsobila velice silně. Křik umkl, vojáci se přibližovali, obcházel pohovku a prohlíželi si nebožtíka, ti, kteří měli svítilny, svítili mu do očí, a on ležel obrovský, posmpný, a heimaanským ma postatem a se studenou vážností smrti ve tváři. Vojáci přicházeli jeden po druhém, mezi nimi i důstojníci, Přísel i Stankievic, oba Skretušti, Horotajevic, Jakub Kmitic, Oskierka i Zágloba. — Pravda!... řekl tichým hlasem pan Zágloba, jako by se bál vzбудiti knížete. Nejsvětější Panna drží v ruce a odlesk od ní mu padá na tvář... To rka sejmul kalpak s hlavy. Všichni ostatní učinili hned po dle jeho příkladu. Nastalo mlčení plně vaznosti, kteréž přerušil kořené Volodyjovskí, rka: — Ach — už je na soude božím, a lidé s ním nemají co činiti. Tu obrátil se k Charlampovi: — Leč ty, nest'astníku, proč ty si pro něho od vlastní a od pánu našeho odstoupil? — Dejte ho sem! ozvalo se něko, ik hlasů. Charlamp vstal a vytřimý kord odřel ho na zem. — Tu mne máte, rozsekejte mne. Neopustil jsem ho zároveň s vámi, když byl mocný jako král, a potom e nedušelo, abych ho opustil, když byl v bídě a když při něm okno nezůstal. Oh, nezloustí sem při té službě, tři dny jsem ž nic v ústech neměl, a nohy se oode mnou třesou. Tu mne máte, rozsekejte mne — vzdyl se přiznávám, — tu se hlas panu Charlampovi zachvěl — že jsem ho miloval... To řka zamotal se i byl by u adl, ale Zágloba rozvěřel rímě, nehytil ho a potom se rozkřik ml: — Pro živého Boha! Dejte mu ist a pit... Všem se to zalíbilo, i vzali pana Charlampa pod paži a vyvedli ho komnaty. Potom ji opouštěli vo nej jeden po druhém, zejména se obozňe. Cestou do bytu Zágloba e oěm uvažoval, zastavil se, zakakal a konečně zatahal panu Volodyjevského za čes. — Pane Michale. — Čeho si přejete? — Juž mne pustil hněv proti radziwiłłovi. Nebožtík je nebožtík! řdopouštím mu ze srdce, že mi krá úročoval. — Je před soudem božím! odpovéděl Volodyjovskí. Tu pan Zágloba pozvedl hlavu a joel hledeti do výše. — Bojím se, řekl po chvíli — aby ni některý Švéd, z těch, kteří se zrachem vyhodili, na hlavu neslehl; neboť že je v nebi nepřijali, o je jisto. — Dobří vojáci — řekl Volodyjovskí uznale — raději zahymul, než by se poddali. Málo je tukoých vojáků na světě. Potom šli mlčky dále. Náhle se tam Michal zastavil. — Bilievčovna v zámku nebyla — řekl. — Jak to víte? — Zeptal jsem se pážat, Bohuslav jí vzal do Taurugu. — Oh! řekl Zágloba, — to je jako by vlku kozu svěřili. Ale to není vaše vše — vám je určena tam ta pecka — Amška Hrozobahatá. — XI Lvoz změnil se ve skutečné hlavě město Republiky od té chvíle na tam král přijel. Zároveň s králem přijela většina biskupů z celí země, a všichni senátorové, kteří nesloužili nepříteli. Vydané okružníky svolaly do zbraně šlechtu vojvodstva ruského a vojvodstv sou sedních, která se dostavila četná a dobře ozbrojena tím snadněji, že v krajinách těch Švédů nebylo. Oči i srdce se radovaly při pohledu na toto pospolitě tažení, jež v něm neupomínalo ono velkopolské, které posl útěm kladlo nepříteli, tak nyní odpor. Naopak, dostavila se sem bojovná šlechta, od dětství na koních a v poli vychovaná; uykřlá krevoplitit i posárům, bje vládoucí šavli než latinou, Soshit, letě zápany s Chelmieky jii bje přestání držely ve vikui, tak že mezi nimi nebylo chůvěka, jená by aspoň tolikrát nebyl v obní křval, kužl mu bylo let. Koalet nstavili se na odpor, neboť i v nejzastřelenějších hnutí se srdce i byli ostatně se strany Tauratů učenii, aby se králi poklonili, a prostřednictvím vyslanou svyěl

Pravda!... řekl tichým hlasem pan Zágloba, jako by se bál vzbuditi knížete. Nejsvětější Panna drží v ruce a odlesk od ní mu padá na tvář... To rka sejmul kalpak s hlavy. Všichni ostatní učinili hned po dle jeho příkladu. Nastalo mlčení plně vaznosti, kteréž přerušil kořené Volodyjovskí, rka: — Ach — už je na soude božím, a lidé s ním nemají co činiti. Tu obrátil se k Charlampovi: — Leč ty, nest'astníku, proč ty si pro něho od vlastní a od pánu našeho odstoupil? — Dejte ho sem! ozvalo se něko, ik hlasů. Charlamp vstal a vytřimý kord odřel ho na zem. — Tu mne máte, rozsekejte mne. Neopustil jsem ho zároveň s vámi, když byl mocný jako král, a potom e nedušelo, abych ho opustil, když byl v bídě a když při něm okno nezůstal. Oh, nezloustí sem při té službě, tři dny jsem ž nic v ústech neměl, a nohy se oode mnou třesou. Tu mne máte, rozsekejte mne — vzdyl se přiznávám, — tu se hlas panu Charlampovi zachvěl — že jsem ho miloval... To řka zamotal se i byl by u adl, ale Zágloba rozvěřel rímě, nehytil ho a potom se rozkřik ml: — Pro živého Boha! Dejte mu ist a pit... Všem se to zalíbilo, i vzali pana Charlampa pod paži a vyvedli ho komnaty. Potom ji opouštěli vo nej jeden po druhém, zejména se obozňe. Cestou do bytu Zágloba e oěm uvažoval, zastavil se, zakakal a konečně zatahal panu Volodyjevského za čes. — Pane Michale. — Čeho si přejete? — Juž mne pustil hněv proti radziwiłłovi. Nebožtík je nebožtík! řdopouštím mu ze srdce, že mi krá úročoval. — Je před soudem božím! odpovéděl Volodyjovskí. Tu pan Zágloba pozvedl hlavu a joel hledeti do výše. — Bojím se, řekl po chvíli — aby ni některý Švéd, z těch, kteří se zrachem vyhodili, na hlavu neslehl; neboť že je v nebi nepřijali, o je jisto. — Dobří vojáci — řekl Volodyjovskí uznale — raději zahymul, než by se poddali. Málo je tukoých vojáků na světě. Potom šli mlčky dále. Náhle se tam Michal zastavil. — Bilievčovna v zámku nebyla — řekl. — Jak to víte? — Zeptal jsem se pážat, Bohuslav jí vzal do Taurugu. — Oh! řekl Zágloba, — to je jako by vlku kozu svěřili. Ale to není vaše vše — vám je určena tam ta pecka — Amška Hrozobahatá. — XI Lvoz změnil se ve skutečné hlavě město Republiky od té chvíle na tam král přijel. Zároveň s králem přijela většina biskupů z celí země, a všichni senátorové, kteří nesloužili nepříteli. Vydané okružníky svolaly do zbraně šlechtu vojvodstva ruského a vojvodstv sou sedních, která se dostavila četná a dobře ozbrojena tím snadněji, že v krajinách těch Švédů nebylo. Oči i srdce se radovaly při pohledu na toto pospolitě tažení, jež v něm neupomínalo ono velkopolské, které posl útěm kladlo nepříteli, tak nyní odpor. Naopak, dostavila se sem bojovná šlechta, od dětství na koních a v poli vychovaná; uykřlá krevoplitit i posárům, bje vládoucí šavli než latinou, Soshit, letě zápany s Chelmieky jii bje přestání držely ve vikui, tak že mezi nimi nebylo chůvěka, jená by aspoň tolikrát nebyl v obní křval, kužl mu bylo let. Koalet nstavili se na odpor, neboť i v nejzastřelenějších hnutí se srdce i byli ostatně se strany Tauratů učenii, aby se králi poklonili, a prostřednictvím vyslanou svyěl

DEVĚT Z DESETI
obyčejných chorob duševní doby mají svůj původ v nečistě krvi, jež životní ústroje sezlabinuje. Léč, jež čisti krev vyléčí chorobu.
DRA. PETRA
HOBOKO
nemá sobě rovna k čistění životní tekutiny a budování soustavy těla. Je v silném užívání po více než sto roků — dosti dlouho, aby vždy znala svou hodnotu dokázala. Neobahajte něčeho, než co prospívá. Neptejte se lékařůka po něm, neboť je drahávo Jouem od zvláštních jednatelů. O další podrobnosti píšete na
DR. PETER FAHRNEY & SONS CO.,
19-25 So. Hoyne Ave., CHICAGO, ILL.

Trpící sestry
Na zlatý věkem blaho rodin závisí a proto trpělici některou tak zvanou ženskou nemocí jako je bolest při měsíčním, nepravidelné, dlouho trvající, příliš časté neb příliš skromné měsícné, bělotok, tlak dolů v mateřském ústroji jako by z vás chtělo něco vypadnout, pálení a svědění a jiné bolestné pocety v mateřském ústroji, změna života, ženská slabost neb náte-li bolesti v křizi, hlavě a bočích; pálení ve slabších; pálení v rukách a nohách; pocety horka a zimy, omdlívání-li, trpělici revmatismem, zlatou žilou a jinak jste nemocné—vzte, že vám moho poskytnouti levoe domáči léčení, které můžete užívati doma, pohodlně, bez zvláštní od přece, než jaké uží by o tom se vzděl, a které již mnohým ženám zachránilo od poštu v nemocnici a od OPERACE. Každé ženě, matce a dívce, která má špatně, pošlu knížku o ženských nemocích, vachna potřebná vyvažování a srozek léku na zkroutku na několik dní ZDARMA, než by tím byla nějak sázána co objednat. Léčení jest rovny mímě, tedy i na nejmohutnější trpětelka si je může započítati. Píšte hned, český nebo anglicky, na adresu:
MARIE VOTYPKA,
Dept. 10, SOUTH BEND, INDIANA

Jetter
Selling Company Ltd.
SO. OMAHA, NEB.
Pozor na zrak!
Skla na oči připravujeme dle nejnovější metody. Máte-li slabý zrak, neodkládejte — bude to jen ku Vašemu prospěchu. Bolení hlavy, závrat od strani často dobře přizpůsobené brže. Tisíce lidí jsme uspokojili. Ceny mímé.
A. Cecha a Oldř. Cecha
registrovani
čestí optikové
1218 So. 13. Street—OMAHA

Nejoblíbenější děvče ve městě
Dívka na "centrále", jest ve městě dívkou, k níž nejvíce se mluví. Ona má úatní známosti se sty lidí, kteří by jí nepoznali, kdyby ji uviděli. A přece jak málo jest známo o slečné a libeznym hlasem, která nás zdraví s takovou obzvláštní zdvořilostí prostřednictvím drátového spojení.
Telefonní operatérka bývá volena pro její zřetelnost hlasu, její zdvořilost a pro její inteligenci. Tyto jakosti jí umožňuji vykonávat její díl při obstarávání první třídy telefonní služby. Vyžaduje to však vady dva lidi docelití zavolání telefonem—vás a operatérku.
Budete konat svůj díl tak, jako telefonní operatérka koná svůj, zachováte-li tato čtyři jednoduchá pravidla, když voláte telefonem: (1) Opatřete si správné číslo z adresáře. (2) Mluvíte přímo a zřetelně do přenášče. (3) Poslouchejte bedlivě, když "Central" opakuje vaše číslo a opravte ji, pakli špatně rozumí. (4) Odpovídejte na telefonní zavolání rychle.
NEBRASKA TELEPHONE COMPANY
Předplaťte svým přátelům "Pokrok".